



# FISKEOPPDRETT

Norge er en av verdens største produsenter av oppdrettslaks. I tillegg gjøres det forsøk på oppdrett av flere andre arter. Oppdrettsnæringen påvirker naturen negativt på mange ulike måter. Hovedproblemene er spredning av sykdommer og krysning med vill fisk, forurensning av fjordene og press på fiskebestander andre steder i verden for å fore oppdrettsfisken.



FOTO: Per-Erik Schulze



FOTO: Arnodd Håpnes

## EN STOR NÆRING

Havbruksnæringa eksporterte sjømat for 31 milliarder kroner i 2011, noe som betyr at det utgjorde 58,5 % av den totale sjømat-eksporten. Nasjonalt utgjør næringen omtrent 22 000 årsverk. Laks er den arten det oppdrettes mest av, og det ble eksportert laks til en verdi av 29,2 milliarder kroner i 2011. Nest etter laks i mengde kommer ørret med en eksportverdi i 2011 på 1,4 milliarder kroner. Det blir også gjort forsøk på oppdrett av en del andre arter. Av disse artene er det torsk som har vært prøvd mest, selv om dette har møtt problemer de siste årene og har blitt redusert. I tillegg forsøker man oppdrett på blant annet kveite, steinbit og skjell. Eksportverdi for andre arter fra havbruk utgjorde 400 millioner kroner i 2011. Norske selskaper driver også oppdrettsprosjekter i en rekke andre land.

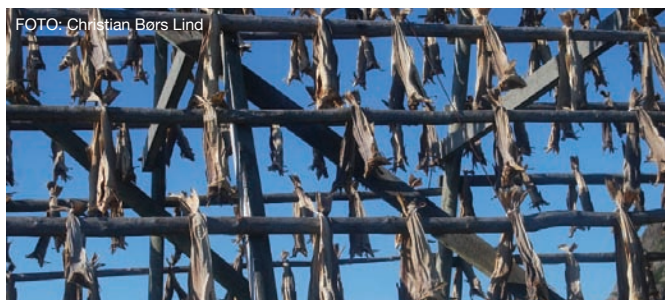


FOTO: Christian Børs Lind

## UTFORDRINGER

Selv om næringen har gjennomført mange forbedringer siden oppstarten på 1970-tallet, sliter den fortsatt med en rekke miljøutfordringer. Riksrevisjonen konkluderte i 2012 med at næringen fortsatt har «betydelige miljøutfordringer».



Lakselus / FOTO: Odveig Stavnes

## RØMT FISK FORSTYRRER GYTING OG SPREER SYKDOM

Oppdrettsfisken bor i store nøter i fjordene, såkalte mærer. Til tross for økende overvåking, skjer det stor rømming fra mærene. Oppdrettsfisken kommer seg ut i fjorder og elver, der de møter vill fisk.

Mange oppdrettsfisk bærer på sykdommer. Mest vanlig er lakselus som spres til norsk villaks. Dette er en parasitt som er avhengige av laks for å gjennomføre sin livssyklus. Lakselusa skader fisken ved at den spiser slim, skinn og blod, noe som gjør at fisken lettere angripes av bakterier og sopp, i tillegg til at det reduserer veksten. Redusert vekst i svake, ville bestander kan i verste fall føre til en svekkelse av evnen til å formere seg.

Lakselus finnes naturlig i norske farvann, men den store veksten i oppdrettsnæringen har ført til en stor økning. I tillegg til problemene for villaksen, er lakselus en av de viktigste tapsårsakene i oppdrettsnæringen. Oppdrettsyngel som transporteres på kryss og tvers langs kysten representerer også en alvorlig smitetrussel når de rømmer og blander seg med lokal villfisk.

Når oppdrettsfisk rømmer forstyrrer den gyteprosessen for villfisken. Det er usikkert i hvor stor grad rømt oppdrettsfisk parer seg med villfisk, men det kan føre til tap av genetisk mangfold. Det betyr at fiskebestanden er mindre variert og dermed mer sårbar.

### OPPDRETT FORURENSER FJORDENE

Fjorder står på den norske rødlista over truede naturtyper, noe som er begrunnet med dårlig kunnskap og en rekke ulike negative påvirkningsfaktorer. Oppdrettsnæringen påvirker mange norske fjorder gjennom ulike typer forurensning. Den har i praksis fritak fra krav om reduksjon i næringsstoffforurensning som kommuner og industri følger. De får forurensning mye mer og slippe sitt avfall i sjøen. I flere fjordområder har dette medvirket sterkt til nedslamming, endring av bunnfauna og oksygenforhold. Oppdrettsanleggene har også utslipp av kjemikalier som skader sjøområdene rundt, blant annet ut nitrogen og fosfor som gir lokal forurensning.

Til bekjempelse av lakselus kan oppdretterne bruke enten biologiske metoder (leppefisk) eller legemidler. Bruk av legemidler har reist spørsmål blant annet om kjemikaliene påvirker miljøet rundt oppdrettsanleggene. I noen områder er også lakselusa i ferd med å bli motstandsdyktig mot behandling.

### FÔRPROBLEMET

Fôr til oppdrettsfisk skaper press på globale fiskebestander. I 2007 importerte Norge mer enn 1,5 millioner tonn fisk til fiskefôr, i tillegg til de 870 000 tonnene vi selv fisket for å mate laksen med. Dette er fisk som kunne vært brukt som mat, og som har viktige funksjoner i havets økosystem.



FOTO: Tore Killingland

Utgitt av Naturvernforbundet 2012  
Grensens 9B, 0159 Oslo  
[www.naturvernforbundet.no](http://www.naturvernforbundet.no)

 Naturvernforbundet

Hovedkilder til innholdet i dette faktaarket er Norges Sjømatråd, [regjeringen.no](http://regjeringen.no) og Havforskningsinstituttet:

## NATURVERNFORBUNDETS LØSNINGER

**Oppdrett kan ikke erstatte den naturlige produksjonen av mat i havet og Naturvernforbundet mener at oppdrettsnæringens økologiske fotavtrykk må halveres innen 2020. Dette bør skje gjennom stans i nye konsesjoner og avvikling av gamle der driften ikke er bærekraftig:**

- Etablering av oppdrettsfrie fjorder, for eksempel Vestfjorden-Lofoten-Ofoten-Vesterålen, Trondheimsfjorden og Porsangerfjorden.
- Det må stilles mye strengere krav for å hindre rømming og annen skade. Næringen har ansvaret for å forbedre teknologien for å oppnå dette.
- Innføring av et påbud om å bruke lokalt tilhørende fisk.
- Oppdrettsanlegg bør ikke etableres nær gyteområder for villfisk.
- Jevnlig overvåking av miljøtilstanden på sjøbunn under oppdrettsanlegg.
- I kystområder der miljøkvaliteten er dårlig eller ukjent bør det ikke gis oppdrettskonsesjoner.
- Fiskeoppdrett må redusere forbruket av villfisk til fôr. Et tiltak er å innføre en grense på hvor mye fiskeolje oppdrettsnæringen får bruke årlig.



FOTO: Gustav Skaar